Bijlage 1: Urenraming

Functies	Taakomschrijving	Geschatte uren per medewerker (op jaarbasis)	Totaal
Aandachtsfunctionaris Afdeling Advies, team Veiligheid	• Voert regie op casuïstiek en houdt beleid up to date (gemiddeld 2 cases per gemeente per jaar), waarbij 12 uur per casus voor Duiven (24 uur) en 12 uur per casus voor Westervoort (24 uur), waarbij totaal aantal geschatte uren 48. • Afhandeling PCT controles (prostitutie controle team) en afhandeling van mogelijke bezwaar- en beroepsprocedures (gemiddeld 1 PCT controle per gemeente per jaar), waarbij 8 uur voor Duiven en 8 uur voor Westervoort, waarbij totaal aantal geschatte uren 16. • Vraagbaak voor de organisatie. • Overleg RIEC (mensenhandel overleg); aansluiten bij eigen cases. • Communicatie; zowel intern als extern. • Volgt landelijke en regionale ontwikkelingen. • Meldpunt signalen. • Volgt bewustwordingstraining.	• 48 • 16 • 8 • 6 • 6 • 4 • 2 • 2	**92**
Aandachtsfunctionaris Afdeling Sociaal Domein	• Zorgproces op casuïstiek (gemiddeld 2 cases per gemeente per jaar), waarbij 8 uur per casus voor Duiven (16 uur) en 8 uur per casus voor Westervoort (16 uur), waarbij totaal aantal geschatte uren 32. • Volgt bewustwordingstraining. • Zet bewustwordingstraining uit. • Vraagbaak voor de afdeling.	• 32 • 2 • 2 • 2	• **38**
2 BOA's	• Controles op zowel signalen van mensenhandel als illegale prostitutie (gemiddeld 2 cases per gemeente per jaar), waarbij 8 uur per casus voor Duiven (16 uur) en 8 uur per casus voor Westervoort (16 uur), waarbij totaal aantal geschatte uren 32. • Training Fairwork, RIEC (1 BOA). • Volgt bewustwordingstraining (1 BOA).	• 32 • 6 • 2	• **40**
Handhaving	• Controles op panden (gemiddeld 2 cases per gemeente per jaar), waarbij 6 uur voor Duiven (12 uur) en 6 uur voor Westervoort (12 uur), waarbij totaal aantal geschatte uren 24. • Betreft o.a. handhaving op (huisvesting) arbeidsmigranten en betreft geen illegale prostitutie.	• 24	• **24**
WMO-consulent	• Volgt bewustwordingstraining.	• 2	• **2**
KCC medewerker	• Volgt bewustwordingstraining.	• 2	• **2**
Medewerker publiekszaken	• Volgt bewustwordingstraining.	• 2	• **2**
Toezichthouder(s)	• Volgt bewustwordingstraining.	• 2	• **2**
Bedrijfscontactfunctionaris	• Volgt bewustwordingstraining.	• 2	• **2**
Medewerkers buitendienst (gemeentewerf)	• Volgt bewustwordingstraining.	• 2	• **2**

Bijlage 2: De rollen van de gemeente volgens de Nationaal Rapporteur
De Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen onderscheidt in de tiende rapportage vier gemeentelijke rollen. Deze worden nog eens nader toegelicht in het VNG Kompas. De vier gemeentelijke rollen zijn:

1. Signaleerder
   De gemeente is door haar dagelijks contact met inwoners de oren en ogen in de samenleving waarbij signalen van mensenhandel kunnen worden opgevangen en gemeld.
   Functies: BOA's, baliemedewerkers, burgerzaken en sociaal loket, bedrijfscontactfunctionaris, medewerkers van de buitendienst (gemeentewerf) en toezichthouders Bouw van de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving.

   Het kunnen herkennen van signalen van mensenhandel is bij deze functies van groot belang (o.a. door middel van het organiseren van bewustwordingstrainingen). Door het organiseren van integrale en periodieke controles van bijvoorbeeld seksinrichtingen en huisvestingssituaties van arbeidsmigranten kunnen misstanden worden voorkomen, opgespoord en aangepakt.

2. Beleidsmaker
   De gemeente is verantwoordelijk voor het opstellen van een notitie voor een sluitende aanpak op mensenhandel, waarin alle gemeentelijke taken zijn opgenomen.
   Functie: aandachtsfunctionaris mensenhandel bij de afdeling Advies (team Veiligheid).

3. Regisseur van de integrale aanpak
   De gemeente is met al haar taken en verantwoordelijkheden de aangewezen partij om regie in handen te nemen en ketenpartners bij elkaar te brengen, voor samenwerking in een aanpak, die zowel bestuurlijk als strafrechtelijk is. Dat geldt ook voor de aanpak van cases. Een belangrijke rol komt in dit verband ook toe aan de sinds 2007 bestaande RIEC's. De gemeente is in ieder geval een onmisbare partner in de integrale aanpak van mensenhandel. De gemeente beschikt over bestuurlijke middelen en bevoegdheden om het mensenhandel-proces te frustreren, te voorkomen en waar mogelijk aan te pakken, bijvoorbeeld door middel van de inzet van de Wet Bibob. Deze wet maakt het mogelijk om misbruik van vergunningen/ontheffingen, subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties voor strafbare feiten (waaronder mensenhandel) te bestrijden of te beëindigen.
   Functies: aandachtsfunctionaris mensenhandel bij de afdeling Advies (team Veiligheid) in samenwerking met de aandachtsfunctionaris binnen het sociaal domein.

4. Verantwoordelijk voor de opvang van en hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel
   De gemeente is financieel en organisatorisch verantwoordelijk voor de zorg voor en opvang van slachtoffers van mensenhandel. Dit is een wettelijk verankerde verplichting, die primair voortvloeit uit de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) en de Jeugdwet. De taken en verantwoordelijkheden van de gemeente ten aanzien van de bescherming van slachtoffers zijn uitgebreid beschreven in een rapport van de VNG uit 2015 ('commissie Lenferink').
   Functies: aandachtsfunctionaris binnen het sociaal domein, consulenten sociaal domein in samenwerking met de zorgcoördinator mensenhandel van Moviera.

Bijlage 3. (Inter)nationale wetgeving op het gebied van mensenhandel

Internationaal:

- Het Palermo Protocol, een VN-protocol inzake preventie, bestrijding en bestraffing van mensenhandel uit 2000;
- De Europese richtlijn, een richtlijn uit 2011 van het Europees parlement en de Raad inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers;
- Verdrag van de Raad van Europa ter bestrijding van mensenhandel uit 2005;
- Het Europees verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM);
- Het Istanboel Protocol, over effectief onderzoek en documentatie van marteling en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of straf, is de eerste verzameling internationale richtlijnen voor de documentatie van marteling en de gevolgen daarvan.
- EHRM, 7 januari 2010. Rantsev tegen Cyprus en Rusland, ECLI:CE:ECHR:2010:0107JUD002596504. Zaak Rantsev tegen Cyprus en Rusland. In deze zaak bepaalt het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) dat lidstaten mensenhandel volledig moeten aanpakken. Daarbij is internationale samenwerking gewenst.

Nationaal:

- In artikel 19 van de Grondwet staat dat elke Nederlander een vrije keuze heeft in arbeid. Ook wordt er benoemd welke regels er bestaan ter bescherming van mensen tijdens hun werk.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de zorg en opvang van hun burgers en dus ook voor slachtoffers van mensenhandel op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet.
- Gemeenten hebben een wettelijke bevoegdheid in het reguleren van exploitatie van bedrijfsmatige prostitutie.
- Andere wetgeving die kaders bieden voor de aanpak van mensenhandel door de gemeenten vloeien voort uit de Huisvestingswet en Wet werk- en inkomen.

Artikel 273f Wetboek van Strafrecht

1. Als schuldig aan mensenhandel wordt met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie gestraft:

1°. degene die een ander door dwang, geweld of een andere feitelijkheid of door dreiging met geweld of een andere feitelijkheid, door afpersing, fraude, misleiding dan wel door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht, door misbruik van een kwetsbare positie of door het geven of ontvangen van betalingen of voordelen om de instemming van een persoon te verkrijgen die zeggenschap over die ander heeft, werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met inbegrip van de wisseling of overdracht van de controle over die ander, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen;

2°. degene die een ander werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met inbegrip van de wisseling of overdracht van de controle over die ander, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

3°. degene die een ander aanwerft, medeneemt of ontvoert met het oogmerk die ander in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling;

4°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt of beweegt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar te stellen dan wel onder de onder 1° genoemde omstandigheden enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar stelt;

5°. degene die een ander ertoe brengt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of zijn organen tegen

betaling beschikbaar te stellen dan wel ten aanzien van een ander enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van die handelingen of zijn organen tegen betaling beschikbaar stelt, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

6°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de uitbuiting van een ander;

7°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de verwijdering van organen van een ander, terwijl hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat diens organen onder de onder 1° bedoelde omstandigheden zijn verwijderd;

8°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit seksuele handelingen van een ander met of voor een derde tegen betaling of de verwijdering van diens organen tegen betaling, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

9°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt dan wel beweegt hem te bevoordelen uit de opbrengst van diens seksuele handelingen met of voor een derde of van de verwijdering van diens organen.

2. Uitbuiting omvat ten minste uitbuiting van een ander in de prostitutie, andere vormen van seksuele uitbuiting, gedwongen of verplichte arbeid of diensten, met inbegrip van bedelarij, slavernij en met slavernij te vergelijken praktijken, dienstbaarheid en uitbuiting van strafbare activiteiten.

3. De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie, indien:

1°. de feiten, omschreven in het eerste lid, worden gepleegd door twee of meer verenigde personen;

2°. degene ten aanzien van wie de in het eerste lid omschreven feiten worden gepleegd een persoon is die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt dan wel een ander persoon is bij wie misbruik van een kwetsbare positie wordt gemaakt;

3°. de feiten, omschreven in het eerste lid, zijn voorafgegaan, vergezeld of gevolgd van geweld.

4. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft of daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, wordt gevangenisstraf van ten hoogste achttien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.

5. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten de dood ten gevolge heeft, wordt levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste dertig jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.

6. Onder kwetsbare positie wordt mede begrepen een situatie waarin een persoon geen andere werkelijke of aanvaardbare keuze heeft dan het misbruik te ondergaan.

7. Artikel 251 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 273g Wetboek van Strafrecht

1. Hij die seksuele handelingen verricht met een ander, terwijl hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden dat die ander zich onder de in artikel 273f, eerste lid, onder 1°, bedoelde omstandigheden beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een derde tegen betaling, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie.

1. De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vierde categorie indien degene ten aanzien van wie het in het eerste lid omschreven feit wordt gepleegd een persoon is die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt.

Bijlage 4. Algemene informatie over preventie

Risicofactoren slachtofferschap en daderschap
Er zijn risicofactoren die mensen kwetsbaar voor mensenhandel maken, zoals een zwakke economisch positie met weinig perspectief op verbetering, verminderde geestelijke weerbaarheid, een licht verstandelijke beperking, de afwezigheid van een sociaal netwerk, het ontbreken van een juridische (verblijf)status of het niet spreken van de taal. Voor minderjarigen/jongeren geldt dat zij door hun leeftijd altijd kwetsbaar zijn, los van andere risicofactoren. Ten slotte zijn sekswerkers kwetsbaar voor uitbuiting.

Onder andere de rapporten van de Nationaal Rapporteur geven enig inzicht in de kenmerken van slachtoffers en daders. De jonge leeftijd van slachtoffers en daders van criminele en seksuele uitbuiting valt hierbij in negatieve zin op. De Nationaal Rapporteur beveelt daarom aan om, naast het voorkomen van slachtofferschap, gericht in te zetten op het voorkomen van daderschap van mensenhandel, specifiek onder jongeren. In onderstaande figuur wordt de leeftijdsverdeling van gemelde slachtoffers weergegeven. Hierin komt de jonge leeftijd van slachtoffers van (met name binnenlandse) seksuele uitbuiting en criminele uitbuiting naar voren. Daarnaast is echter goed te zien dat de leeftijd van slachtoffers per uitbuitingsvorm sterk kan verschillen (met name arbeidsuitbuiting).

Preventiemogelijkheden
Het scala aan preventiemogelijkheden, communicatiemiddelen en organisaties die zich hiermee bezig houden is erg breed. Ook kan sommige voorlichting worden ingezet/ gecombineerd voor verschillende thema's en dus tegelijkertijd voor verschillende doeleinden worden ingezet. Een voorbeeld hiervan is het weerbaar maken van bijvoorbeeld licht verstandelijk beperkte jongeren tegen verscheidene invloeden van buitenaf en hen meegeven wat normale situaties/relaties zijn, wat niet en hoe hiermee om te gaan. De preventie moet doelgroepgericht worden ingezet om het juiste effect te bereiken.

Daarnaast zal inzet op preventie met de tijd mee moeten gaan. Een voorbeeld hiervan is dat in het huidige digitale tijdperk de werkwijze van 'loverboys' (en dus ook het inzetten van preventie hierop) enorm is veranderd. Waar een 'loverboy' vroeger tijd moest investeren in een meisje, kan hij nu via internet binnen vijftien minuten contact leggen met meerdere meisjes. Op internet kan de loverboy 2.0 sneller het vertrouwen winnen en een meisje bijvoorbeeld via de webcam dingen laten doen waarmee hij haar kan chanteren en kan uitbuiten. De risico's van mobiele telefoons en het internet en hoe hiermee verantwoord om te gaan, is tegenwoordig een belangrijk onderdeel van preventie (van met name seksuele en criminele uitbuiting).

Arbeidsuitbuiting
Een groot deel van de slachtoffers van arbeidsuitbuiting is arbeidsmigrant, maar de Nationaal Rapporteur benadrukt: 'Het gaat ook om autochtone kwetsbare mensen. Mensen in een afhankelijkheidsrelatie, of met een verstandelijke beperking, au pairs en ongedocumenteerden. Het gaat om mensen die op de een of andere manier op zoek zijn naar een beter bestaan en vaak zelf helemaal niet door hebben dat ze slachtoffer zijn.' Het is in de ogen van de Nationaal Rapporteur een overheidstaak om deze mensen te beschermen. Het is belangrijk om te inventariseren welke werknemers en sectoren extra kwetsbaar zijn en waar dat is: per regio of gemeente kunnen daarin grote verschillen bestaan.